18/06/2019

Τον θρυλικό ήρωα Αντώνη Κατσαντώνη τίμησαν στα Άγραφα

/ Επικαιρότητα

Για μια ακόμη χρονιά ο Δήμος Αγράφων και η Τοπική Κοινότητα Μάραθου Ευρυτανίας και ο Σύλλογος των Απανταχού Μαραθιωτών , τίμησαν το πρωί της Κυριακής τον προεπαναστατικό Οπλαρχηγό και **Ήρωα των Αγράφων Αντώνη Κατσαντώνη.**

Στην Πλατεία του Μάραθου για εικοστή έκτη συνεχόμενη χρονιά πραγματοποιήθηκαν οι Εορταστικές Εκδηλώσεις με ομιλίες και καταθέσεις στεφάνων , παρουσία του Δημάρχου Αγράφων Θόδωρου Μπαμπαλή και κατοίκων της περιοχής.

Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε ο δημοσιογράφος Δημήτρης Ευαγγελοδήμος.

Ποιος ήταν ο θρυλικός Οπλαρχηγός Αντώνης Κατσαντώνης

Ηπειρώτης στην καταγωγή, από ένα χωριό στα Τζουμέρκα. Το λέγανε Βασταβέτσι, σήμερα Πετροβούνι. Οι γονείς του Σαρακατσαναίοι τσομπάνηδες, με τ’ όνομα Μακρυγιάννης. Γεννήθηκε το 1770 ή 1773. Είχε κι άλλα αδέλφια. Τον Γιώργο, τον Κώστα και τον Χρήστο τον μικρότερο.

Από μια κατηγόρια (ότι έκλεψε αρνιά και τα έδωσε στους Κλέφτες του θειού του Δίπλα), τον έριξαν φυλακή στα Γιάννινα (17 χρονών παιδί τότε). Στη φυλακή, γνωρίστηκε με τον έμπιστο αξιωματούχο του Αλη-πασά, Βελη-Γκέκα κι έγιναν αδερφοποιτοί. Η απόφαση να γίνει κλέφτης, είχε παρθεί. Η μάνα του, του έλεγε να μην πάει (κατς[κάτσε] Αντώνη) και έτσι βγήκε τ’ όνομα Κατσαντώνης.

Στα 25 χρόνια του, βγήκε κλέφτης και πήγε στο θειό του Δίπλα, που είχε δικό του σώμα (νταϊφά). Δε μπορούσε να βλέπει την τυραννία των ραγιάδων. Έγινε ο φόβος και ο τρόμος του στρατού του Αλη-πασά. Δε μπορούσαν να τον πλησιάσουν. Έκαψαν το σπίτι του, πήραν το βιός του και τους γονιούς του τους έπιασαν και τους σκότωσαν με βασανιστήρια. Ήταν αεικίνητος οπλαρχηγός για 10 χρόνια. Εξευτέλισε και ξέκανε, χαρατζήδες, σπαχήδες και ντερβεναγάδες Τουρκαλβανούς, στ’ Άγραφα, στο Βάλτο, στο Ξηρόμερο, την Ολύτσικα (το βουνό Τόμαρο).

Το 1804 εξόντωσε δυο μπουλούκια του Γιακούπαγα (κάπου 180 νεκροί & τραυματίες), στα στενά της Κανέτας και του Ροβίλιστρου (έξω από τα Γιάννενα). Αυτοί γύριζαν από το Σούλι νικητές και τους διέλυσε. Ελευθέρωσε τότε πολλούς σκλάβους. Χάρισε τη ζωή σ' ένα μόνο (τον έλεγαν Ντούμκα), γιατί είχε δυο αδερφές ανύπαντρες. Του έδωσε και δυο φλουριά να τις παντρέψει.
Όλοι θυμούνται και λένε για το πήδημα του στον Αχελώο. Κυνηγώντας Τουρκαλβανούς, μέχρι μια χαράδρα που είχε βάθος 200 μέτρα, 19 απ' αυτούς -από φόβο- έπεσαν μέσα σ' αυτή. Ο ίδιος πήδηξε απέναντι (8 μέτρα περίπου) και κυνήγησε τους υπόλοιπους. Χάθηκαν τότε τέσσερις δικοί του και 200 του Αλη-πασά.

Την άνοιξη του 1807, έστειλε ο Αλής πολύ μεγάλο ασκέρι με αρχηγό τον Μουχαντάρη. Μετά από πόλεμο δυο ημερών, έφυγαν με γιουρούσι, αφού σκοτώθηκαν 11 δικοί του. Μέσα σ' αυτούς και ο θειός του Δίπλας. Μετά από ένα μήνα, τον καλεί ο Καποδίστριας να σώσει τη Λευκάδα από τον Αλη-πασά. Πολέμησε γενναία μαζί με τον Κολοκοτρώνη και νίκησαν. Σημαντική ήταν η παρουσία Ρωσικών στρατευμάτων. Τότε του πρότειναν να αναλάβει τη διεύθυνση ενός Ρωσικού τάγματος. Δε δέχτηκε και είπε: "η Ρωσία δεν έχει ανάγκη από εμένα, ενώ τ' Άγραφα μ' έχουν".

Παθαίνει ευλογιά, φεύγει μισόγερος από τη Λευκάδα. Μένει σε μια σπηλιά, με τον αδερφό του Γιώργο και άλλα πέντε παλικάρια, στο μοναστήρι του Προδρόμου των Αγράφων, μέχρι να γίνει καλά. Μαθεύτηκε και ένας προδότης οδήγησε το Μουχαντάρη με 700 Τουρκαλβανούς και τους έπιασαν. Τους φέρνουν στα Γιάννενα. Του ζήτησε ο Αλη-πασάς τους κρυμμένους θησαυρούς και τα γρόσια του. Και τότε, κάτω απ' τον ιστορικό πλάτανο, του έσπασαν οι δήμιοί του με σφυριά, τα κόκαλα χεριών και ποδιών αργά-αργά. Δεν έβγαλε φωνή.

Μισοπεθαμένο τον πέταξαν στα μπουντρούμια και μέσα στον πόνο και τον πυρετό έλεγε: "έρμα γρόσια .... έρμα γρόσια", ώσπου πέθανε. Με τον ίδιο τρόπο σκοτώθηκε και ο αδερφός του Γιώργος και οι σύντροφοί του. Πούλησαν το σώμα του και οι αγοραστές του τον έβαλαν στο τζαμί της Καλούτσιανης, για να τον βλέπουν οι Χριστιανοί ... με αντίτιμο 2 γρόσια. Τελικά, δυο άρχοντες Γιαννιώτες, ο Σταύρος Τσιαπαλάμος (γραμματικός του Αλη-πασά και πατέρας του Γεώργιου Σταύρου) και ο Κώστας Μαρίνος, πλήρωσαν πολλά χρήματα και το πήραν. Τον έθαψαν στον αυλόγυρο της σημερινής εκκλησίας του Αγίου Αθανασίου [τη σημερινή Μητρόπολη Ιωαννίνων].

Η λαϊκή Μούσα, τον ύμνησε πολύ, για την παλικαριά, τη λεβεντιά και τη θυσία του· με δημοτικά κλέφτικα τραγούδια και μοιρολόγια. Έμεινε μέχρι το τέλος ο ίδιος. Τα

τρία προηγούμενα θέματα, έχουν ένα ενιαίο χώρο λειτουργίας. Μετά τον όρκο των Φιλικών, μια καμπύλη του διαδρόμου μας οδηγεί σ’ άλλους χώρους, με μια ιδιόμορφη κατασκευή σπηλιάς δεξιά και αριστερά μας: την είσοδο στις φυλακές. Εδώ παρουσιάζω τον Κατσαντώνη σε μια σπηλιά των Αγράφων, απ’ αυτές που μπόρεσα να περπατήσω για να γνωρίσω τα λημέρια του.

Αναπαύεται και στοχάζεται τον ξεσηκωμό του γένους. Είναι σε ηλικία 34 χρονών, λεπτός, με μαύρο μουστάκι, δυνατός στο βλέμμα και στην ψυχή. Πολλοί βιογράφοι τον χαρακτήρισαν κάπως έτσι φυσιογνωμικά, καθώς και πολλοί ζωγράφοι λαϊκοί.

Πρόσεξα να υπάρχουν καταφανή στοιχεία εξόδου και εισόδου σ’ αυτή τη σπηλιά. Η μίμηση των βράχων (από λινάτσα, κόλλα, γύψο και χρώματα σε σκόνη), με τις “πτυχώσεις” τους, διαφέρει αρκετά απ’ αυτές των υπόλοιπων συνθέσεων. Οι βράχοι εδώ, δεν έχουν σκοπό να καλύψουν έναν χώρο, αλλά να τον καθορίσουν με τον όγκο τους

Η τοποθέτηση του ελεύθερου αυτού ανθρώπου, ακριβώς πριν από τις φυλακές, σκοπό είχε και τη μεγαλύτερη αντίθεση μεταξύ των δυο θεμάτων. Παρ’ όλο που ανήκουν στην ίδια ιστορική περίοδο, οι εκφράσεις των προσώπων και η ίδια η κατασκευή των αιθουσών, έρχονται σε πλήρη αντίθεση μεταξύ τους.

Το όπλο που κρατάει, το δούλεψα όσο μπορούσα με περισσότερο μεράκι. Είναι άλλωστε ο μόνος “ονομαστός” κλεφταρματολός που έχω.

Του Κατσαντώνη

Έχετε γειά, ψηλά βουνά
και δροσερές βρυσούλες
κ’ εσείς Τσουμέρκα κι Άγραφα,
παλικαριών λημέρια.
Αν δείτε τη γυναίκα μου,
αν δείτε και το γιο μου,
ειπέτε τους πως μ’ έπιασαν
με προδοσιά κι απάτη.
Αρρωστημένο μ’ ηύρανε,
ξαρμάτωτο στο στρώμα,
ωσάν μωρό στην κούνια του,
στα σπάργανα δεμένο.